

Zondagsschoolboekje

Titel: De plaats van de zondagsschool in het geheel

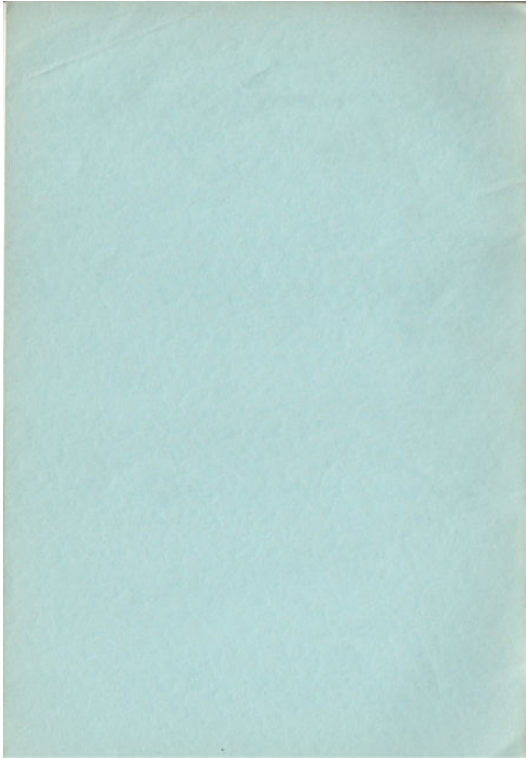
Auteur: J.C.A. van Loon

Illustrator:

Uitgever: W.D. Meinema N.V., Delft

Druk: 1

Jaar van uitgave: 1953

De woorden „in het geheel”, zoals die voorkomen in de omschrijving van het mij opgegeven onderwerp, maken dit moeilijk en bekoorlijk. Moeilijk, want wij zitten allerwege verlegen met de vraag naar het geheel, de totaliteit zonder totalitarisme, en juist bij het gemis eraan worden wij geboeid door het gebod en het ideaal van de harmonie in een organisch geheel, zoals Paulus dit schildert in 1 Cor. 12. Een geheel, waarin geen enkel deel monsterlijk groot is of achterlijk klein, niets overheerst en niets tekort komt, maar de leden te zamen één lichaam vormen in onderlinge dienst.

In onze tijd van wonderlijke zaken en vreemde woorden spreekt men van „integratie” omdat er zulk een ontstellend grote „desintegratie” is. Orde en wanorde, kosmos en chaos, harmonie en ruïne, evenwicht en onevenwichtigheid, organische groei en overwoekering, gemeenschap en hord, volk en massa — het zijn tegenstellingen die we allen in ons werk ontmoeten en die ons ook bij de Zondagsschoolarbeid doen zoeken naar de alom begeerde integratie. Wij hebben dit dan ook vanmiddag met dit onderwerp te doen, nu wij de Zondagsschool trachten te zien op haar plaats in het geheel van het werk der Evangelisatie. Hierbij kan het nuttig zijn ons vertrouwd te maken met het modewoord integratie. Het is ontleend aan de psychologie en wil het proces aanduiden waarin delen tot één geheel worden. Zo leert men dat verschillende cellen en cellengroepen elkander onderling beïnvloeden, dusdanig dat zij te zamen een harmonisch werkend geheel vormen. Zo komen bijv. in de ontwikkelingsgang van een mens op de overgangen van de ene trede van ontwikkeling naar de andere toestanden van verstoring van de eenheid (desintegratie) voor, waarin oude structuren uiteenvallen. Deze desintegratie echter maakt, wan-

3

neer er productieve krachten werkzaam zijn, een nieuwere rijkere eenheid (integratie) mogelijk. Denkt u maar aan de puberteitsjaren van de kinderen, waarmee u bij vervolgclassen of Zondagsclubs te maken krijgt.

Nu gaat het ons om zulk een integratie van de Zondagsschool. Wij willen zo graag dat haar arbeid zal dienen tot de vernieuwing en herstelling die God de verloren en geschonden mens wil geven, en ook dat daartoe dan deze Zondagsscholen een harmonische plaats tussen al het andere Evangelisatiewerk innemen. Om hiertoe te komen zullen wij het een en ander kritisch moeten bezien, eerlijk gebreken erkennen en onszelf en anderen schriftuurlijke geboden en beloften trachten eigen te maken.

Laten we, om meteen midden in de kern van de kwestie te komen en een tegenwoordig alom aan de orde zijnd probleem ook van onze kant te benaderen, ons realiseren, dat onze Zondagsschoolkinderen in de regel uit een gezin komen. Benaderen wij door dat kind één lid van dat gezin, dan hebben wij er rekening mee te houden, dat dit lid er één is naast andere met welke het een eenheid vormen moet. Meteen mag ik dan wel concluderen, dat wij onschriftuurlijke bezig zijn als wij dat kind behandelen alsof het een totaal alleen staand mensje is, een „individu”. Dat is het niet. Het heet zus of zo, woont hier of daar, heeft ouders, broertjes, zusjes. Het komt uit een gezin. Nu is een gezin een normatieve liefdesgemeenschap op de grondslag van de natuurlijke banden des bloeds tussen ouders en kinderen. Het is een wereldje, een maatschappij op zichzelf met tal van onderlinge verhoudingen, gaven en verplichtingen, toestanden en mogelijkheden en met velerlei betrekkingen naar buiten. Vooral in de stad is het gezin veelal zulk een gemeenschap niet meer, maar des te meer hebben wij er om te denken, dat het Zondagsschoolkind als lid van een ontaard gezin door het contact met ons in soms des te groter moeilijkheden komt. Er is in beide gevallen, ten goede of ten kwade, de bloedverwantschap en de erfelijkheid, gezag en ontzag of althans het gebod daaromtrent, ouderliefde en kin-

4

derliefde, de afhankelijkheid van de kinderen onderling of de verwording tot permanente afkeer en ruzie. Zo'n gezin is al of niet binnen de kring des verbonds, kerkelijk of buitenkerkelijk en het heeft tal van positieve of negatieve betrekkingen tot Bijbel, school, burens, kennissen, vrienden, de radio, de krant, het dorp of de stad. Het leeft van een bepaald inkomen in een bepaalde omgeving, met een eigen familieleden. Het is politiek rood of zwart, rose of wat ook; vader is N.V.V.-er of dakloos; een eigen baasje of ook een ongeschoolde werknemer, en zo zijn er schier eindeloos relaties, gaven en eisen, verantwoordelijkheden, mogelijkheden en feiten. Die komen alle samen bij dat ene kind op onze Zondagsschool.

Wij vertellen dit kind nu het Evangelie van de Here Jezus, d.w.z. van Hem die héél het leven van de mens wil redden en over dat ganse leven Héér wil zijn. Dus kan zo'n kind, als het gaat luisteren en de Heiland gaat liefhebben, tien- en hondertvoudig in botsing komen! Met vader, die de „kapitalistische” kerk niet lust, met moeder, die er niet meer aan doet, met een broer, die er lak aan heeft. Het kan botsen om de Zondag, om door het kind als diefstal herkende handigheid, enz. enz. Deze botsing is in een schier totaal ontkerstende stadsbuurt vaak zó hevig, dat er evangeliserende instanties zijn, die menen dit een kinderziel niet te mogen aandoen en met het Evangelie willen wachten tot zo'n buurt enigermate sociaal verbeterd is. Wilt ge dit om Christus' wil en om der wille van het menskind terecht niet, dan moet ge er u toch wel terdege rekenschap van geven in welk een frontlinie ge uw Zondagsschoolleerling brengt door hem het Woord Gods met zijn antihese bij te brengen. Dan is alleen al om de kinderen zelf de nood u opgelegd om het ganse gezin in de Evangelisatiearbeid te betrekken, en, daar ge dit met uw persoonlijk bezoek alleen niet klaren kunt, de ganse Evangelisatiecommissie aan het werk te zetten. Uw Zondagsschoolleerling is immers kind en broertje of zusje, neefje of nichtje, wonend daar en daar, zus en zo met alle reeds genoemde relaties.

5

Zal uw boodschap — het 't hele leven aangrijpende Evangelie — gaan doorwerken in het toegesproken kind, dan moogt ge het in de veelzijdige strijd, waarin het onvermijdelijk gewikkeld wordt, niet alleen laten staan, maar met uw hulptroepen hebt ge u mee in de frontlinie te stellen.

Ook om der wille van de ouders en de broers en zusters van allerlei leeftijd, die, alleen al door uw contact met uw Zondagsschoolleerling als lid van hun gezin, min of meer uw naaste zijn geworden. Afgezien nog van de veelomvattende ruimte van het gebod om alle creaturen het Evangelie te brengen en te leren de geboden te onderhouden. De ere Gods en de liefde Gods hebben ons hier aan te drijven tot een arbeid, waarbij de celbouw van het communisme nog maar kinderspel is. De belofte als zout en zuurdesem te mogen inwerken en doorwerken mag ons hierbij steunen, en nog meer de kracht van het machtige woord Gods.

Zo weet ge dan met de Zondagsschoolarbeid wel, waar ge begint maar niet waar ge eindigt! Het gebod is ook hier wel zeer wijd. Maar, afgezien van gezinsbezoek door de Zondagsschoolmeester en -juffrouw, moogt ge en moet ge als regel dat andere, al te veel omvattende werk aan andere instanties overlaten, en hebt ge u alleen te bezinnen over en mede te zorgen voor de goede samenwerking met die medewerkers. In de strikte beperking en in de soevereiniteit in eigen kring zal ook hier kracht en zegen liggen. Het is immers een onoverzienbaar arbeidsveld. In de stad zeker, maar ook in vele dorpen. Kent ge uw kinderen en hebt ge ze thuis gadeslagen, dan ziet ge de gezinnen vóór u. De families Keurig, Plezier, Rommelig, Hopeloos, Zeldenthuis, Den Brave, Welgesteid en Zelfverzekerd in één of meer straten. In dwarsstraten de gezinnen Opmakers, Branis, Laatste, Lagerwal, Zeurpriet, Roodhuid en Rusland. Op een pleintje de families Altijd, Zelfverzekerd, Fijnhaat, Erkageweest en Mijnetgezien. En in een paar steegen nog de adressen: Massamens, Maakmaarop, 'k Hadnogleever, Altijddorst, Speelopstraat en Gajegang. Zo

weerstanden. De kinderen, vooral de kleintjes, geven immers aanvankelijk argeloos door wat meester of juf heeft verteld. Als er dan een domper gezet wordt op of een fel mitrailleurvuur gericht wordt tegen het Evangelie, ligt dit niet voor uw verantwoording, maar wel als ge een onschuldig mooi verhaal verteld hebt van een lieve Heer die vrome kindertjes altijd uit de narigheden helpt of ze zelfs voor hen voorkomt. Als ge, ondanks alles wat daartegen al gefulmineerd is, toch nog weer alleen maar de „vrome Jozef rijk in deugd“ ten tonele hebt gevoerd en de arme Lazarus die in de hemel die lelijke rijke man lekker kon uitlachen. Dan bries een vader, die wat van de sociale strijd weet, niet ten onrechte en een moeder, wier hart verwond werd door een „christelijke“ „Mevrouw“, spuwde venijn tegen uw enthousiaste leerling, die echter het echte Evangelie niet heeft horen vertellen. Men verzuime dan ook op uw Zondagsschoolcursussen niet waarschuwingen als van Dr G. C. van Niftrik (Het geloof der kinderjaren in de branding van het latere leven) en vooral het meer positieve geschrift van T. M. Gilhuis (Venster op Jezus) grondig te bespreken. Uw Zondagsschoolvertelling, juist met zijn kinderlijke eenvoud, moet de schriftuurlijke boodschap bevatten. Onze nalatigheid en onze ongeestelijke vertelling kan dadelijk al de ouders en op latere leeftijd de kinderen zelf onberekenbare schade berokkenen en wij zouden zodoende menen van de Here Jezus te vertellen, doch in werkelijkheid Hem in de weg staan!

De Zondagsschoolcursus zelf is één der zaken, waarin uw plaats in het geheel der Evangelisatie uwer kerk al of niet tot zijn recht komt. Hiervoor toch hebben Evangelisatiecommissie en Kerkeraad, als het wel is, daadwerkelijk belangstelling, zodat er een behoorlijk ingerichte lokaliteit op een vaste avond in de week voor u beschikbaar is en beide instanties niet tevreden zijn vóór er metterdaad cursus gegeven wordt. D.w.z. dat men niet volstaat met „proefvertellingen“ te leveren, welke in een kleine kring gehouden al te spoedig op hetzelfde niveau blijven en waarmee men niet verder komt, maar dat men er

toch konden onze Jantjes, Klazen, Kezen en onze Annies, Corries, Kitties heten! Zo en nog veel meer gevarieerd en niet zelden gedegenereerd zijn hun gezinnen. Wat ligt daar een schuld van henzelf en van anderen en van een vorig geslacht. Welk een weerstanden tegen Christus en zijn Kerk door onwil, onkunde, waandenkeelden, geestelijke verwondingen, valse voorlichting, plus nog alle mogelijke actuele overtredingen van al de geboden. Laten wij niet in lichtvaardig optimisme denken klaar te komen als wij een kind, dat zo veelzijdig aan een wereld van ongerechtigheid verbonden is, één uurtje per week bij ons hebben. Het zou onvergelijk lichtvaardig zijn, ontoelaatbaar dom, en een onbijbels beginnen zonder te volharden. Verdragelijk alléén als we zelf werkelijk niet meer kunnen en we geen medewerking kunnen vinden. Dan toch slechts zou gelden beter iets dan niets.

Het staat echter bijna nergens meer zo, dat de Zondagsschool de enige instantie is die evangeliseert of dat zij geheel geïsoleerd gelaten wordt, al mag er vooral in het laatstgenoemde nog wel veel verbeteren. Dat u echter u bezinnen wilt over uw arbeid in het geheel der Evangelisatie toont aan, dat er medewerking kan verwacht worden. Laten we enige mogelijkheden onder de loupe nemen, maar telkens voorop stellen, dat ge zelf u in al uw Zondagsschoolwerk instelt op de totale Evangelisatie aan kinderen én ouders, kinderen én hun omgeving, of m.a.w. op uw kinderen als mensjes, die, zij het ook in het klein, médemens in een dorp, een stad, een volk, ja medemens in de wereld zijn.

Gaat ge uw voornaamste werk beginnen met uw klas of klasje, de Bijbelse vertelling, dan hebt ge uw jongens en meisjes als een eigen intieme kring bij elkaar, echt uw „jongens“. Maar bij de voorbereiding thuis is het nodig hen u ook voor te stellen zoals zij thuis zitten. Uw vertelling dringt immers door tot die nette of rommelige kamers, die keurige ouders of ook die dronkenlap en die slordevos. Maar dit wil ook zeggen, dat uw boodschap komt bij volwassenen met bovengenoemde

voorlichting ontvangt. Goede schriftverklaring gericht op de verkondigende vertelling, beknopte maar verantwoorde belichting van de huidige situatie, waarin onze kinderen leven, en eenvoudige, doelmatig onderricht in de methode van het Zondagsschoolonderwijs, waarbij tekenbord, flanellograaf, plaatwerk, declamatorium, zang enz. aan de orde komen. Dit zal niet overal mogelijk zijn, maar laten we althans streven naar het beste, dat immers voor dit grote werk nog niet goed genoeg is.

Niet alleen met de vertelling, ook met het versje dat geleerd wordt, het prentje dat de kinderen meekrijgen en al dergelijke raken we ook de gezinnen. Is er al of niet een Bijbel en een psalmboek in huis? Kijken vader en moeder „Bloeem“ ook wel eens in? Zo ja, mocht er dan niet een hoekje voor de ouders in te vinden zijn? Dit en nog veel meer interesseert de meester en de juffrouw, die bij al hun ander werk het toch niet laten kunnen en durven om de kinderen thuis op te zoeken. Niet alleen bij absente of verjaardag, maar betrekkelijk kort nadat het kind voor het eerst in de klas verscheen en daarna periodiek. Na het eerste bezoek kan de Zondagsschoolonderwijzer of onderwijzeres de rekening opmaken. In elk geval moet dit adres opgegeven worden aan de secretaris der centrale commissie voor zijn register. Maar in menig geval zal ook dadelijk al vermeld kunnen worden of er en zo ja welke lectuur daar bezorgd kan worden; of mannenclub en moederkring er kunnen aankloppen; of er deelnemers voor jongens- en meisjesclubs zijn en al dergelijke meer. Zeker moet een min of meer constant Zondagsschooladres genoteerd worden voor de lijst van adressen met het oog op convocaties voor speciale diensten, straatprediking en dergelijke meer. Aangezien wel haast geen enkel lid van het Zondagsschoolpersoneel zich veel voor gezinsbezoek kan geven, zal het in de meeste gevallen nodig zijn, dat de Evangelisatie-huisbezoekers onze adressen serieus afwerken, om zodoende huizerijds een aandeel te leveren aan de goede harmonie van de eenheid in het Evangelisatiewerk.

Hiervoor is één simpel ding noodzakelijk. Simpel, doch niet

zelden verwaarloosd: een accurate lijst van onze kinderen, niet alleen met voornamen, doch met volledig adres! Nogal vanzelfsprekend, niet waar? Laten we het echter maar eens — vriendelijk en beslist — controleren. We werken met mensen-zielen en mogen niet minder, in de goede zin van het woord, neringziek zijn en angstvallig op onze „klanten” letten dan een winkelier! Anders zijn we zelf de aanleiding tot het verloren gaan van het goede zaad. Het spreekt in onze menselijke en dus gebrekkige gemeenschappelijke arbeid vanzelf, dat er dan van meer dan één zijde vergissingen, fouten en nalatigheden komen. U zult een adres doorgeven en tóch komt er geen lectuur; u zult zelfs huisbezoek al aangekondigd hebben, en na een half jaar merkt ge dat er nog niemand is geweest. Laat dan het onderling toezicht houden op elkander — alweer vriendelijk en beslist — zijn wederkerig werkende zegen brengen.

Juist als er zulk een samenwerking met subcommissies of met bepaalde medewerkers komt, zullen we constateren hoe nodig die was en welk een problemen ons eenvoudig „kinderwerk” oproept. Dit kan leiden tot onderlinge opscherping in de waarneming van en de bezinning op de arbeid die steeds weer noodzaakt tot herziening van methode en middelen. Is het bijv. waar, dat wij onze kinderen te vroeg en te erg in een dwangpositie brengen, zodat zij dubbelhartig dreigen te worden en een heel ander kind zijn op de Zondagsschool dan thuis? Moet in bepaalde stadswijken en in sommige dorpsbuurten de z.g.n. sociale verheffing althans niet gelijktijdig met de directe Evangelieverkondiging aangevat worden? Nu er samenwerking gezocht en hier en daar gevonden wordt tussen Evangelisatie en Diaconie, zal dan ook ons werk daarin niet vragen om concrete resultaten daarvan? Hoe zal men anderzijds tegengaan de huidige devaluatie van het woord en de daarmee gepaard gaande geringering van de Zondagsschool? Geven wij zelf aanleiding tot het verschijnen dat hier en daar voor ons werk naar verhouding minder medewerkers zijn te krijgen

10

deren, zult ge moeten geven en nemen. Iets van uw soms te grote zelfstandigheid moeten geven en wel eens een enkele narigheid moeten nemen. Wie leert autorijden doet de versnellingsbak wel eens lelijk knarsen, maar wie dan ermee op houdt, komt nooit verder! Ge zult voor een goede vertegenwoordiger in de Centrale Evangelisatiecommissie moeten zorgen en, hoe goed hij of zij ook is, hem of haar daar niet „levenslang” geven. De aftreding in besturen en zelfs als Zondagsschoolonderwijzer en onderwijzeres lijkt mij trouwens een punt dat uw aandacht vraagt. Hoe prachtig veertigjarige jubilea en dergelijke ook kunnen zijn, zij mogen er niet toe leiden, dat er bevrizing komt en vernieuwing wordt tegengehouden. Hier liggen voetangels en klemmen, en moeten we veelal niet dankbaar zijn, dat de ouden het nog volhouden als er geen opvolgers te vinden, althans niet te krijgen zijn? Toch zou het wel kunnen zijn, dat men jongeren niet meekrijgt o.a. omdat zij een ongelijk span met zeer ouden zouden moeten vormen. Misschien kan een oplossing verkregen worden door een „Raad der Ouden” te vormen uit medewerkers van een zekere leeftijd die dan mee blijven leven en van hun adviezen doen profiteren, zonder dat een regelmatige verjonging van de staf wordt gemist. Dit zou dan in districtsvergaderingen en tot in het hoogste bestuur van „Jachin” doorwerken. Dit bestuur zal zijnerzijds nauwe samenwerking zoeken met het „Verband” en andere landelijke organisaties en dit niet alléén door persoonlijke cumulatie van bestuursfuncties.

Het woord van Dr. Kuypers is al eens door u voorzitter hier geciteerd, maar het blijft nog actueel: „Te roepen: Weg met de Zondagsschool is geestelijk vandalisme”. Het zou inderdaad niet progressief maar revolutionair zijn, een vreselijke verminking van het werk der kerk naar buiten en dit zonder enige noodzaak. Maar dan zal óók de Zondagsschool uitgaande van de Gereformeerde kerken met die kerken zich altijd weer hebben te re-formeren. In dagelijkse bekering van haar werkers en in permanente bezinning en gewilligheid tot uitzuivering van gebreken en het aangrijpen van wat in deze

12

dan voor ander jeugdwerk? Moeten wij ook de richting uit van Zonnebloem, Klimroos en Kruisridderwerk? Zullen wij niet veelteer, dankbaar voor wat daarin geschiedt, en met behoud van ons eigen karakter, contacten leggen, ervaringen uitwisselen, gemeenschappelijke adressen bezien en met name t.a.v. onze Vervolgklassen of Zondagsclubs tot een verantwoorde herziening en vernieuwing kunnen komen? Voor deze en allerlei andere vragen is het brood- en broodnodig dat er integratie komt van onze arbeid in het hele Evangelisatiewerk. Niet alleen zijn de problemen, waarvoor wij komen te staan, te gecompliceerd dan dat wij die alleen kunnen oplossen, er is ook tegenwoordig allerwege zoveel vrucht van studie en praktijk dat het wel dwaas zou zijn om daarvan niet met de anderen te profiteren. Daar is de kwestie van de „aanpassing” en van de „vertaling” en van de „coöductie” welke bij Vervolgklassen moeilijkheden geeft. Laat de Evangelisatiecommissie weten, dat dergelijke vraagstukken óók de Zondagsschool raken om gezamenlijk met haar en met de Kerkeraad die aan te pakken.

Het zal niet overbodig zijn dat wij onzerzijds ons hiertoe afvragen, of wij als Zondagsschoolmensen ons niet zelf wat afgezonderd hebben gehouden. We zijn daartoe gekomen op meer dan één plaats doordat men ons maar aan ons lot overliet en met een meewarig lachje ons na de kerkdienst zag heengaan terwijl de andere kerkgangers het „lekkerste kopje koffie van de week” genoten. Zij het dan verklaarbaar, het is niet in orde als wij ons in een isolement terugtrekken. Om der wille van de Zondagsschool en vanwege uw medeverantwoordelijkheid als kerkleden voor al het andere werk moet ge de eenheid en de samenwerking zoeken. „Als het lichaam geheel en al oog was, waar bleef het gehoor (1 Cor. 12 : 17)? Als het Evangelisatiewerk enkel Zondagsschool was, waar bleef bijv. de Moederkring? En waar zou er dan ooit een Comité Levensvragen opkomen? Ook daarmee, het zij terloops gezegd, kunnen we contact opnemen met de vraag of het niet mogelijk is in de rijkere buurten een „Huis-Zondagsschool” te vormen.

Om van de zijde der Zondagsschool de integratie te bevoren

11

tijd mogelijk, verantwoord en noodzakelijk of gewenst is.

Oók hierin zal het voornaamste stuk van het verlore leven in dankbaarheid zijn het gebed. Het gebed in de binnenkamer bij de voorbereiding, en ook het gebed als werkers gemeenschappelijk. Zou de thans ook in ons land in zwang komende of beter weer opnieuw in ere komende vorm van gebedssamenkomsten niet óók voor u van grote waarde kunnen zijn? Als ge u gaat voorbereiden voor een Kerstfeestviering, of een dag uitgaat met de kinderen, of straks de nieuwe cursus gaat uitstippelen, is er dan niet alle reden om een half uurtje een gemeenschap van werkers en bidders te vormen, die beurtelings bij Schriftlezing en lied de verschillende noden de HERE voorleggen?

In dit gebed betrekken wij ook al het andere werk, al mag zeker elke afdeling de eigen vragen zeer concreet de HERE voorleggen. Zo zullen wij door gebed en arbeid de eenheid van het kerkewerk zoeken en bevorderen.

Laten we nog even resumeren wat wij zagen en wat wij voor ogen hebben te houden.

- Meer dan ooit is thans noodzakelijk de eenheid van het Evangelisatiewerk, waarbij de Zondagsschool haar aandeel heeft te leveren voor de integratie.
- Zij benadert door de kinderen ook de gezinnen en zonder samenwerking wordt het kind alleen gelaten en de naaste verwaarloosd.
- Onze vertelling zij, ook met het oog op deze achtergrond van de kinderen, schriftuurlijke verkondiging van het volle heil in Christus Jezus, verteld of vertaald naar de nood en de behoefte van deze tijd.
- De Zondagsschoolcursus worde metterdaad een uur van voorlichting en onderwijzing gericht op de Zondagsschool van vandaag.
- De trouw bijgehouden lijst van leerlingen diene tot informatie van de andere takken van Evangelisatiearbeid.
- Het eigen huisbezoek bereide andere bearbeiding voor.

13

— De aldus opgeroepen problemen worden gemeenschappelijk met de andere instanties aangevat.

— Harerzijds zij de Zondagsschool in organisatie en in arbeid steeds erop bedacht de eenheid van het Evangelisatiewerk te dienen.

— Het belangrijkste ook hierin is het gebed, waarbij men ook aandacht geve aan het gemeenschappelijk bidden.

Met dit alles is geen steen der wijzen gevonden en geen panacee tegen alle kwalen ontdekt. Dat was de Haarlemmerolie niet en dat is ook de Amerikaanse penicilline niet. Maar „Jachin” heeft elk jaar weer zichzelf en anderen afgevraagd, wie zijn wij, waar staan wij en wat doen wij? Hoe kunnen wij voortgaan? Dit is de winst van gemeenschappelijke bezinning. Onbegrijpelijk dan ook dat nog maar een 240 Zondagsscholen bij u aangesloten zijn! Waar blijven — ik noem maar enkele plaatsen, gerenommeerde kerken, hopelijk intussen al tot ons gekomen — waar blijven: Aalsmeer, Aalten, Anjum, Barendrecht, Boskoop, Coevorden, Doorn, Edam, Geldermalsen, Heelsum, Renkum, Hellevoetsluis, Helpman, Joure, Klundert, Landsmeer, Lemmer, Medemblik, Middelharnis, Naaldwijk, Oegstgeest, Oldenzaal, Pijnacker, Rijswijk, Sassenheim, Sloodorp, Uithoorn, Veendam, Venendaal, Wassenaar, Winterswijk, Wollega, IJlst, Zandvoort en Zuid-Beierland?? En zo zijn er nog enkele honderden! Ook landelijk moet de Zondagsschool haar plaats krijgen in het geheel van het Evangelisatiewerk.

Voor commissies en personen blijft nodig de bezinning en de bezieling t.a.v. het eigen en het gemeenschappelijke werk. Nog is Debora's klacht van kracht dat er vele overleggingen zijn, maar men tussen de veestallen blijft. Doch desondanks werd Jabin verslagen en ontwaakte Israël. Onze arbeid zal niet zinloos zijn, als wij ons laten mobiliseren en gaan achter Hem, die is opgestaan tot bevrijding van het ganse leven met zijn perspectieven van het komend Koninkrijk dat de ganse aarde zal vervullen, wanneer de volmaakte integratie is gekomen, als God is alles in allen.

